

Lieta C-236/20**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2020. gada 4. jūnijs

Iesniedzējtiesa:*Tribunale Amministrativo Regionale per la Emilia Romagna*
(Itālija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2020. gada 27. maijs

Prasītājs:*PG***Atbildētāji:***Ministero della Giustizia**CSM – Consiglio Superiore della Magistratura**Presidenza del Consiglio dei Ministri***Pamatlietas priekšmets**

Prasība, ko *Tribunale amministrativo regionale per l'Emilia Romagna* [Emīlijas Romanjas Reģionālā administratīvajā tiesā] cēlis miertiesnesis –prasītājs, lūdzot atzīt viņa tiesības uz pilna vai nepilna laika darba attiecībām publiskajā sektorā ar *Ministero della Giustizia* [Tieslietu ministriju] un piespriest iepriekš minētajai ministrijai samaksāt uzkrātās algas starpību un citus maksājumus.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Itālijas tiesību aktu, kas attiecas uz goda tiesnešiem, un jo īpaši uz miertiesnešiem, atbilstība Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20., 21., 31., 33., 34. un 47. pantam, Pamatnolīguma, kas ietverts Direktīvā 1999/70/EK, 2., 4. un 5. klauzulām, Direktīvas 1997/81/EK 4. klauzulai, Direktīvas 2003/88/EK

7. pantam, Direktīvas 2000/78/EK 1. pantam un 2. panta 2. punkta a) apakšpunktam, Savienības tiesību principiem par tiesu varas autonomiju un neatkarību un Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk tekstā – “Tiesa”) judikatūrai nodarbinātības jautājumos.

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20., 21., 31., 33. un 34. panti, Direktīva 1999/70/EK par darbu uz noteiktu laiku (2. un 4. klauzula), Direktīva 1997/81/EK par nepilna darba laika darbu (4. klauzula), Direktīva 2003/88/EK par darba laiku (7. pants) un Direktīva 2000/78/EK par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību un darba apstākļiem (1. pants un 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts) nepieļauj tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošanu, kāds ir iekļauts Itālijas Likumā 374/91 ar tā vēlākajiem grozījumiem un Likumdošanas dekrētā 92/2016, kā tas pastāvīgi ir interpretēts judikatūrā un atbilstoši kuram miertiesneši kā goda tiesneši ne tikai nav pielīdzināmi amatā patstāvīgi ieceltajiem tiesnešiem tiem piemērojamā ekonomiskā, labklājības un sociālās drošības režīma ziņā, bet ir arī pilnībā izslēgti no jebkāda veida labklājības un sociālās drošības aizsardzības, kas tiek garantēta valsts darbiniekiem?

2) Vai Kopienas principi tiesu varas autonomijas un neatkarības jomā, un it īpaši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants nepieļauj tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošanu, kāds ir spēkā Itālijā un atbilstoši kuram miertiesneši kā goda tiesneši ne tikai nav pielīdzināmi amatā patstāvīgi ieceltajiem tiesnešiem tiem piemērojamā ekonomiskā, labklājības un sociālās drošības režīma ziņā, bet ir arī pilnībā izslēgti no jebkāda veida labklājības un sociālās drošības aizsardzības, kas tiek garantēta valsts darbiniekiem?

3) Vai *UNICE*, *CEEP* un EAK 1999. gada 18. martā noslēgtā pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku, kas ir pievienots Direktīvas 1999/70/EK pielikumā, 5. klauzula nepieļauj tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošanu, kāds ir spēkā Itālijā un saskaņā ar kuru miertiesnešu kā goda tiesnešu iecelšanu uz noteiktu termiņu, kas sākotnēji ir 8 gadi (četri plus četri), var sistemātiski pagarināt vēl par 4 gadiem, neparedzot efektīvus un preventīvus sodus kā alternatīvu darba attiecību pārveidošanai uz nenoteikta laika attiecībām?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Savienības Pamattiesību harta (turpmāk tekstā – “Harta”): 20., 21., 31., 33., 34. un 47. pants.

LESD 45. pants.

Padomes Direktīva 1999/70/EK (1999. gada 28. jūnijs) par *UNICE*, *CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku (OV 1999, L 175,

43. lpp.). Jo īpaši minētajā direktīvā iekļautā pamatnolīguma (turpmāk tekstā – “Pamatnolīgums”) 2., 4. un 5. klauzula.

Padomes Direktīva 97/81/EK (1997. gada 15. decembris) par pamatnolīgumu par nepilna darba laika darbu (OV 1998, L 14, 9. lpp.): 4. klauzula.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV 2003, L 299, 9. lpp.): 7. pants.

Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.): 1. pants un 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Itālijas Konstitūcija: 107. panta 3. punkts, saskaņā ar kuru “tiesnešus vienu no otra atšķir tikai to atšķirīgās funkcijas”, un 36. pants par darba ņēmēja neatsaucamām tiesībām uz atvaļinājumu.

Legge del 21 novembre 1991, n. 374- Istituzione del giudice di pace [1991. gada 21. novembra Likums Nr. 374 par miertiesas izveidi], ar kuru tika izveidots miertiesnešu amats un noteikts to amata pilnvaru maksimālais termiņš 8 gadi (2 termiņi pa 4 gadiem katrs). Saskaņā ar 1. panta 1. punktu miertiesas “īsteno jurisdikciju civillietās un krimināllietās un tai ir samierināšanas funkcija civillietās”. Pirms iecelšanas miertiesnešiem ir jāiziet 6 mēnešu prakse (4.-bis pants), kā arī turpmāk tiem ir jāturpina obligātā apmācība. Miertiesnešu iecelšana un funkciju veikšana ir absolūti nesaderīga ar jebkuru citu algota darbinieka statusu publiskajā vai privātajā sektorā (5. panta 1. punkta g) apakšpunkts), kā arī ar jebkādiem politiska rakstura amatiem (8. pants), kā rezultātā, izņemot miertiesnešiem piešķirto iespēju praktizēt advokāta profesiju ārpus to piederības tiesas apgabala un ar 8. panta 1.-bis un 1.-ter punktā noteiktajiem ierobežojumiem, pastāv ekskluzivitātes pienākums līdzīgi kā citiem publiskā sektora darbiniekiem. Saskaņā ar 10. pantu miertiesneši pilda vispārējās jurisdikcijas tiesnešiem paredzētos pienākumus. Tāpat miertiesneši ir pakļauti *Consiglio Superiore ella Magistratura* [Augstākās tieslietu padomes] disciplinārajai varai. Saskaņā ar 11. pantu atlīdzība, kas paredzēta par miertiesneša funkcijas veikšanu, sastāv, no vienas puses, no nemainīgas atlīdzības un, no otras puses, – no mainīgas atlīdzības, atkarībā no noturētajām tiesas sēdēm, tam nozīmētajām lietām un veiktajam darbam, kas nevar pārsniegt noteiktu apjomu.

Sākotnējais Likumā Nr. 374/91 paredzētais miertiesnešu amata pilnvaru termiņš tika grozīts ar vairākiem tiesību aktiem: sākot ar *decreto-legge n. 115/2005* [Dekrētlikumu Nr. 115/2005], kas pārveidots ar *legge n. 168/2005* [Likumu Nr. 168/2005], ar kuru 8 gadu termiņš tika paplašināts, paredzot papildu 4 gadu amata pilnvaru termiņu, līdz *decreti legislativi n. 92/2016 e n. 116/2017* [Likumdošanas dekrētam Nr. 92/2016 un Nr. 116/2017]. Jo īpaši Likumdošanas

dekrēta Nr. 116/2017 29. pantā bija paredzēts, ka šī dekrēta spēkā stāšanās dienā amatā esošie goda tiesneši pirmā četrus gadu termiņa beigās var tikt apstiprināti katram nākamajam no trijiem četrus gadu termiņiem.

Īss lietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītājs, kurš no 2002. gada 3. jūlija līdz 2016. gada 31. maijam bija nepārtraukti veicis miertiesneša funkcijas, cēla prasību *Tribunale Amministrativo Regionale per l'Emilia Romagna*, lūdzot atzīt viņa tiesības nodibināt pilna vai nepilna laika darba attiecības publiskajā sektorā ar Tieslietu ministriju.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 2 Prasītājs apgalvo, ka miertiesneši no veikto funkciju viedokļa ir salīdzināmi ar amatā patstāvīgi ieceltajiem tiesnešiem, kā rezultātā ir jāatzīst viņu tiesības uz publiskā sektora darba tiesiskajām attiecībām.
- 3 Iepriekš minētā pamatojumam prasītājs apgalvo, ka miertiesneši: veic tiesas funkcijas civillietās un krimināllietās, tāpat kā amatā patstāvīgi ieceltie tiesneši, likumā paredzētajos kompetences ietvaros saistībā ar prasības priekšmetu vai prasības summu; ir integrēti Tieslietu ministrijas, kas ir viņu darba devējs, struktūrā; viņiem ir jāievēro iepriekš noteikts darba laiks un tiesas sēžu kalendārs; viņiem, tāpat kā jebkuram publiskā sektora darbiniekam, ir ekskluzivitātes pienākums, izņemot iespēju praktizēt advokāta profesiju ārpus viņu piederības tiesas apgabala; viņiem ir jāpilda vispārējās jurisdikcijas tiesnešiem paredzētie pienākumi, un viņi, tāpat kā vispārējās jurisdikcijas tiesneši, ir pakļauti Augstākās tieslietu padomes disciplinārajai varai; viņi saņem mēnešalgu, kas sastāv no nemainīgas un mainīgas daļas; miertiesneša vidējā bruto alga ir aptuveni 24 000,00 euro; nodokļu aprēķina vajadzībām miertiesneša ienākumi tiek pielīdzināti darba ņēmēju atalgojumam, piemērojot tādus pašus atskaitījumus kā publiskā sektora darbiniekiem (izņemot, protams, sociālās apdrošināšanas iemaksas, jo trūkst sociālās aizsardzības).
- 4 Ņemot vērā iepriekš minētos elementus, prasītājs uzskata, ka Itālijas tiesību akti attiecībā uz goda tiesnešiem ir pretrunā Savienības tiesību aktiem darba jomā, kā arī Tiesas 2012. gada 1. marta spriedumam *O'Brien*, C-393/10, kurā attiecībā uz angļu goda tiesnešiem tika konstatēts viņu funkciju faktiskais identiskums, salīdzinot ar amatā patstāvīgi iecelto tiesnešu funkcijām, un līdz ar to atšķirīgas attieksmes pret abām kategorijām prettiesiskums.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Atbilstīgā Tiesas judikatūra

- 5 Iesniedzējtiesa, atsaucoties uz Tiesas judikatūru, atzīmē, ka Savienības tiesībās nav vienotas darba ņēmēja definīcijas, tā atšķiras atbilstoši jomai, kurā šī definīcija jāpiemēro, un to nevar definēt, atsaucoties uz dalībvalstu tiesību aktiem (spriedumi, 1998. gada 12. maijs, *Martínez Sala*, C-85/96, un 2004. gada 13. janvāris, *Allonby*, C-256/01). Saistībā ar šī jēdziena definīciju, kas paredzēta LESD 45. pantā, Tiesa pastāvīgi balstās uz trim objektīviem kritērijiem: darbību reālais un faktiskais raksturs, darba veikšana citai personai un tās vadībā un atlīdzības saņemšana (spriedumi, 1989. gada 31. maijs, *Bettray*, C-344/87; 1989. gada 14. decembris, *The Queen*, C-3/87; 1999. gada 8. jūnijs, *Meeusen*, C-337/97, un 2004. gada 23. marts, *Collins*, C-138/02).
- 6 Tāpat, pēc Tiesas domām, “darba ņēmēja” jēdziens Savienības tiesību izpratnē ir jānosaka, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kas raksturo darba attiecības, ņemot vērā attiecīgo personu tiesības un uzdevumus”, tā ka “darba attiecību raksturīga iezīme ir tā, ka persona noteiktu laiku citas personas labā un tās vadībā sniedz pakalpojumus, pretī saņemot darba samaksu” (spriedumi, 2014. gada 4. decembris, *FuNV Kunsten Informatie en Media*, C-413/13; 2013. gada 21. februāris, *LN*, C-46/12, un 2014. gada 10. septembris, *Haralambidis*, C-270/13).
- 7 Tiesa LESD 45. panta darbības jomā ir ietvērusi arī citus darba ņēmēju veidus, piemēram, nepilna darba laika, sezonas darbiniekus un citus (spriedumi, 1982. gada 23. marts, *Levin*, C-53/81; 1986. gada 3. jūnijs, *Kempf*, C-139/85; 1992. gada 26. februāris, *Raulin*, C-357/89, un 1988. gada 21. jūnijs, *Brown*, C-197/86).
- 8 Tiesa arī ir precizējusi, ka gadījumā, ja veiktā darbība ir būtībā identiska, Pamatnolīgums par nepilna laika darbu “nepieļauj, ka valsts tiesībās attiecībā uz pieeju vecuma pensiju sistēmai tiek nošķirti pilnu darba laiku strādājoši tiesneši un tiesneši, kas strādā nepilnu darba laiku un saņem atlīdzību, pamatojoties uz honorāru par dienu, ja vien šāda atšķirīga attieksme nav attaisnojama ar objektīviem iemesliem; tas ir jānovērtē iesniedzējtiesai”. Turklāt ar apstākli, ka tiesneši tiek kvalificēti kā tiesneša amata funkciju veicēji, pašu par sevi vien nav pietiekami, lai liegtu tiem iespēju atsaukties uz šajā Pamatnolīgumā paredzētajām tiesībām (spriedums, 2012. gada 1. marts, *O'Brien*, C-393/10).
- 9 Attiecībā uz Pamatnolīguma 4. un 5. klauzulu iesniedzējtiesa atsaucas uz Tiesas judikatūru attiecībā uz jēdzienu “objektīvi iemesli”, kas ir vienīgais attaisnojums atšķirīgai attieksmei pret nepilna darba laika un pilna darba laika darba ņēmējiem (spriedums, 2007. gada 13. septembris, *Del Cerro Alonso*, C-307/05), un uz noteiktu laiku noslēgtu darba līgumu ļaunprātīgu izmantošanu (spriedums, 2018. gada 7. marts, *Santoro*, C-494/16).

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums

- 10 Iesniedzējtiesai ir šaubas par Itālijas tiesību aktu, kas attiecas uz goda tiesnešiem, atbilstību Savienības darba tiesībām, jo miertiesneši, lai arī viņu dienesta attiecības ir klasificētas kā goda dienests, pilda tiesneša amata funkcijas, kas ir pilnībā pielīdzināmas amatā patstāvīgi iecelto tiesnešu funkcijām vai jebkurā gadījumā – valsts pārvaldes darbinieku funkcijām.
- 11 Tā pati tiesa norāda tomēr, ka pastāvīgā Itālijas judikatūra, it īpaši *Corte di Cassazione* [Kasācijas tiesas] judikatūra, izslēdz to, ka miertiesneša amats varētu tikt kvalificēts kā publiskā sektora darba attiecības, jo tam nav šādām attiecībām raksturīgo iezīmju.
- 12 Publiskā sektora darbinieki faktiski tiek pieņemti darbā konkursa kārtībā, savukārt goda tiesnešu iecelšanai ir politiski diskrecionārs raksturs. Tāpat publiskā sektora darbinieki ir strukturāli un profesionāli iekļauti valsts pārvaldes organizatoriskajā sistēmā, savukārt goda ierēdņi – tīri funkcionāli. Goda funkciju izpildei nav noteikta reglamentējuma, savukārt publiskā sektora darba attiecības regulē īpaši noteikumi. Turklāt publiskā sektora darbinieki saņem reālu atalgojumu, bet goda ierēdņa atalgojums sastāv no atlīdzības. Visbeidzot, publiskā sektora darba attiecību ilgums parasti ir nenoteikts, savukārt goda ierēdņiem tās ir uz noteiktu termiņu.
- 13 Miertiesneša amats tāpēc ir izslēgts no jebkuras sociālā nodrošinājuma sistēmas, arī attiecībā uz veselības, maternitātes un ģimenes aizsardzību, kā arī no darbinieku neatsaucamām tiesībām uz atvaļinājumu, kas minētas Konstitūcijas 36. pantā.
- 14 Savukārt amatā patstāvīgi ieceltajiem tiesnešiem ir publiskā sektora darba tiesiskās attiecības saskaņā ar 2001. gada 30. marta Likumdošanas dekrēta Nr. 165 3. pantu, un tāpēc viņi ir darba ņēmēji.
- 15 Iesniedzējtiesa apgalvo, ka publiskā sektora darba attiecību tiesiskā kvalifikācija tikai kā goda attiecības nešķiet pietiekama, lai izslēgtu algota darba attiecību faktisko un tiesisko esamību. Turklāt nepilna darba laika un/vai noteikta laika publiskā sektora darbinieku diskriminācija nav attaisnota ar objektīviem un pārredzamiem kritērijiem, jo tiesību aktos par miertiesu nav precīzu un konkrētu elementu, kas atšķir miertiesnešu darba attiecības. Gluži pretēji, šī tiesiskā regulējuma dēļ miertiesnešu darbs tiek izmantos intensīvi, nepārtraukti un uz pilnu slodzi, ar zemām izmaksām, nenodrošinot nekādas sociālās nodrošināšanas garantijas, nedz arī garantējot dienesta nepārtrauktību, bet gan nepamatoti atkārtoti izmantojot noteikta laika darba attiecības.
- 16 Turklāt nav iespējams identificēt kā atšķirīgas attieksmes objektīvu iemeslu miertiesneša abstrakto iespēju praktizēt advokāta profesiju ārpus viņa piederības tiesas apgabala. Kā Tiesa norādījusi spriedumā *O'Brien*, C-393/10, attiecībā uz Lielbritānijas goda tiesnešiem, “nevar apgalvot, ka pilnu darba laiku strādājošie

tiesneši un *recorders* to atšķirīgo karjeru dēļ neatrodas salīdzināmā situācijā”, jo galvenā nozīme ir tam, vai viņi veic vienādu darbu.

- 17 Kā objektīvs iemesls nevar būt arī tiesnešu atlases procedūras atšķirības, nedz arī formālā atalgojuma kvalifikācija kā atlīdzība, ņemot vērā darba attiecību skaidro sinalagmātisko raksturu. Visbeidzot, arī attiecību ilgums uz noteiktu laiku nevar būt objektīvs iemesls, jo noteikta laika darba ņēmējam principā vajadzētu būt tādām pašām tiesībām kā pastāvīgajam darba ņēmējam; turklāt sistemātiska amata pilnvaru pagarināšana uz ilgu laiku faktiski ir veicinājusi sava veida goda attiecību “stabilizāciju”. Miertiesneši tādējādi, pretēji *Corte di Cassazione* uzskatiem, tiek iekļauti tiesu pārvaldes organizatoriskajā sistēmā.
- 18 Pat ja tiktu uzskatīts, ka iepriekš izklāstītais miertiesnešu funkciju raksturojums ir objektīvs iemesls, kas attaisno atšķirīgo attieksmi pret miertiesnešiem, salīdzinot ar amatā patstāvīgi ieceltajiem tiesnešiem, šī diferenciacija ļautu izslēgt tikai tiesības uz pilnīgu pielīdzināšanu un līdz ar to uz tāda paša atalgojuma un sociālā nodrošinājuma piemērojamību, kāds ir amatā patstāvīgi ieceltajiem tiesnešiem, taču tas nevar būt iemesls, lai liegtu visas tiesības kā, piemēram, tiesības uz taisnīgu atalgojumu, pensiju, veselības un maternitātes aizsardzību un attiecību nepārtrauktību gadījumā, ja noteikta laika darba attiecības tiktu ļaunprātīgi atjaunotas.
- 19 Turklāt attiecīgie Itālijas tiesību akti, šķiet, nav piemēroti, lai aizsargātu miertiesnešu veiktās tiesas funkcijas autonomiju un neatkarību, kas tiek garantēta jo īpaši ar Hartas 47. pantu un ECPAK 6. pantu.
- 20 Iesniedzējtiesai ir šaubas arī par attiecīgo Itālijas tiesību aktu saderību ar Pamatnolīguma 5. klauzulu attiecībā uz miertiesneša amata termiņa sistemātisku pagarināšanu, arī pamatojoties uz to, ka nav paredzētas “efektīvas un preventīvas” sankcijas kā alternatīva darba attiecību nepārkvalificēšanai par pastāvīgām.
- 21 Visbeidzot, pēc iesniedzējtiesas domām, pašreiz Tiesā izskatītās citas lietas par Itālijas tiesību aktu attiecībā uz goda tiesnešiem saderību ar Savienības tiesībām (lietas C-658/18 un C-834/19) neizslēdz šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstību, jo abos minētajos gadījumos uzdotie prejudiciālie jautājumi pilnībā neaptver konstatējamās valsts tiesību aktu pretrunas.
- 22 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesniedzējtiesa nolēma lūgt Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu.